

NOTAT

Høringsnotat til EU-kommis- sionens cirkulær økonomi pakke

Notatet indeholder Dansk Affaldsforenings uddybende be-
mærkninger til meddelelse om cirkulær økonomi samt ændring
af 6 affaldsdirektiver

Meddelelse om cirkulær økonomi

Produktdesign

For affaldsbranchen er det vigtigt, at produkterne på det tidspunkt, de rammer af-faldssystemet, er egnede til genbrug og genanvendelse. Det vil først og frem-mest sige, at de ikke indeholder miljøfremmede eller uønskede stoffer, men også at materialerne og stofferne i affaldet generelt nemt kan identificeres mhp. den rette videre håndtering i form af forberedelse til genbrug, genanvendelse, materi-alenytiggørelse, energiudnyttelse eller om det skal tages ud af affaldsstrømmen, dvs. at affaldet skal destrueres eller deponeres.

Derfor ser Dansk Affaldsforening frem til den varslede plan for Ecodesign og bak-ker op om Kommissionens tilgang med at se på Ecodesign produktspecifikt, så vi måske starter med energirelaterede produkter, men ender med at komme hele vejen rundt om de produkter, som vi finder i affaldsstrømmen.

Produktionsproces

Dansk Affaldsforening bakker op om, at industrien i øget grad bliver vejledt om affaldshåndtering og ressourceeffektivitet som led i BAT/BREF-arbejdet. Dette arbejde bør følges op nationalt også for de mindre produktionsvirksomheder, som ikke er omfattet af BAT/BREF. Kommissionen kunne fx facilitere videndeling også på det område, da mange europæiske virksomheder ligesom de danske er små og mellemstore.

Forbrug

Kommissionen peger på, at borgerne via deres rolle som forbrugere kan have stor indflydelse på udviklingen af den cirkulære økonomi. Men, og som det frem-går af meddelelsen, det kan være vanskeligt for forbrugerne at skelne mellem produkterne, og miljøinformationerne om produkterne er ikke altid til at stole på. Hertil kommer, at det også kan være vanskeligt at skille sig korrekt af med sine produkter, når de bliver til affald. Uanset hvor gode producenterne er til at infor-mere om produkterne, og/eller de lokale myndigheder er til at etablere affaldsord-ninger og orientere om disse, kan det være vanskeligt for borgerne at sortere korrekt.

Det kan blandt andet skyldes, at affaldet er sammensat af forskellige materialer (fx træ, plast og metal), at bestemte affaldsfraktioner ikke er entydige (fx, skal

05.01.2016
Side 1 af 9

J.nr. 11.11.1-02

Dansk Affaldsforening
Vodroffsvej 59, 1
1900 Frederiksberg C

Tlf.: 72 31 20 70
danskaffaldsforening.dk

plast sorteres i mange forskellige delfraktioner, hvis genanvendelsen skal optimeres) samt at noget affald indeholder miljøfremmede eller uønskede stoffer.

Derfor er det helt afgørende, at såvel producenter og designere som de lokale myndigheder, der har ansvaret for affaldshåndteringen, går i dialog med forbrugere/borgerne. Kun på den måde kan vi sikre os, at de produkter og affaldsløsninger, der udvikles, også bliver købt og anvendt af forbrugere og borgere. Vi ved, at det ikke alene er penge, der styrer forbrugernes adfærd. De vil gerne den cirkulære økonomi, men det er ikke ligegyldigt hvordan – og alle forbrugere og borgere vil det ikke på den samme måde. Det er helt afgørende, at løsningerne kommer til at tage højde for denne forskellighed.

Side 2 af 9

Tilsvarende er det væsentligt, at de myndigheder, der er i direkte dialog med borgerne om affaldshåndtering, også inddrager affaldsforebyggelse, og sammen med borgerne udvikler forståelige og brugervenlige løsninger.

Et væsentligt skridt er også at etablere dialog mellem alle relevante parter i "cirklen". Det kan belyse alle de udfordringer, der er i forbindelse med design, produktion, forbrug og affaldshåndtering, hvilke kan bidrage til at udvikle de bedste løsninger i alle led. Forbrugere/borgerne har her en afgørende rolle, hvilket bør fremgå mere tydeligt af kommissionens meddelelse.

Kommissionen ønsker at fremme genbrug fx ved at gøre reparationsinformation tilgængelig og opfordrer medlemsstaterne til at fremme affaldsforebyggelse via kampagner og økonomiske incitamenter. Dansk Affaldsforening bakker op om denne opfordring og ser gerne, at kommunerne og affaldsselskaberne i Danmark får tildelt en klar rolle her, da vi i forvejen har kontakt med borgeren og således kan virke direkte for denne dagsorden. Vi mener også, at der er behov for at kunne sammensætte affaldsgebyret adfærdsstyrende frem for udelukkende omkostningsægte.

Affaldshåndtering

Se kommentarer nedenfor til de tre direktiver.

Fra affald til ressourcer

Dansk Affaldsforening har lagt mærke til, at Kommissionen i deres meddelelse forudsætter, at sekundære råstoffer kan handles og transporteres ligesom primære råstoffer. Dansk Affaldsforening deler ikke denne generelle tilgang til, at der ikke længere skal være kontrol med affald, selvom det er sekundære råstoffer. Der må kunne findes en mellemvej mellem den frie handel og reglerne om grænseoverskridende transport af affald, så vi fortsat sikrer, at affaldet ikke ender uønskede steder, men vitterligt indgår som sekundære råvarer i nyproduktion.

Dansk Affaldsforening bakker op om udvikling af kvalitetsstandarder på udvalgte materialer. Kun når vi ved, hvad der efterspørges, kan vi tilpasse vores ordninger for maksimal værdiskabelse i hele cirklen.

Dansk Affaldsforening bifalder, at Kommissionen vil se på samspillet mellem produkt-, affalds- og kemikaliereregulering. Reguleringen skal hænge sammen, hvis vi ønsker rene og sikre materialestrømme.

Dansk Affaldsforening havde gerne set, at Kommissionen arbejdede videre i forhold til at stille konkrete krav til anvendelse af sekundære råstoffer i nyproduktion. Vi forventer ikke, at udviklingen sker helt af sig selv, da råvarepriserne er faldende, og det stærkeste incitament til benyttelse af sekundære råvarer derfor bortfalder. Uden efterspørgsel på sekundære råvarer giver det heller ikke nogen mening at oparbejde affald til sekundære råvarer. En stor del af ressourcerne skal afsættes på et ustabil marked og det er uklart hvilke initiativer Kommissionen vil tage for at håndtere disse svingende priser og afsætningsmuligheder.

Side 3 af 9

Sektortilgange

Dansk Affaldsforening bakker op om de 5 sektortilgange om hhv. plast, madaffald, kritiske råstoffer, bygge og anlægsaffald samt biomasse og biobaserede produkter om end vi mener, at de er meget løst formuleret. Kommissionen kunne godt være lidt mere præcise i forhold til, hvilke initiativer de planlægger på de enkelte områder.

Kommissionen kom i marts 2013 med en grønbog om plast, og det er vigtigt at holde fokus på dette materiale, som vi fortsat benytter mere og mere af. Plast giver stigende problemer i miljøet og vi ser frem til Kommissionens strategi for plast i den cirkulære økonomi, som desværre først er varslet til at komme i 2017.

Kommunerne og affaldsselskaberne kan være med til at skabe fokus på madaffald – gerne i samarbejde med detailhandlen. Vi har via vores sorteringsanalyser oplysninger om mængden af madspild, som kan bringes i spil i fx lokale og nationale kampanjer. Undgåelse af madspild har også en indirekte men væsentlig rolle i forhold til indsamling af madaffald.

Kommunerne har ikke længere ansvaret for WEEE og derfor ingen direkte relation til udvinding af kritiske råstoffer i denne varegruppe. Derfor kan det også være, at initiativer på dette område primært skal afspejle sig – og i øvrigt kortlægges – i den nationale affaldsplanlægning.

Dansk Affaldsforening ser gerne, at Kommissionen lader sig inspirere af den nordiske tilgang til selektiv nedrivning. Det bør udvikle sig til at være en helt generel praksis at kortlægge bygninger – både nye under opførsel og under renovering – men især i forbindelse med nedrivning, så der kommer styr på både de farlige stoffer og de materialer i bygge- og anlægsaffaldet, som vi vil sende videre i kredsløbet.

Dansk Affaldsforening mener, at biomasse og de biobaserede produkter nødvendigvis må ses i et tæt samspil med energisektoren. Isoleret set giver det mening at genbruge og genanvende træ, men hvis der samtidig afbrændes virgint træ i energisektoren, kan billedet være et andet. Derfor ser vi gerne denne del belyst under Energiunionen ud over de bæredygtighedskrav, som Kommissionen varsler.

Affaldsrammedirektivet

I affaldsrammedirektivet indføres nye definitioner, sættes nye mål og målemetoder samt fælles regler for producentansvarsordninger. Der er sammenhæng mellem definitionen af hvilket affald, målene gælder for, samt på hvilken måde vi måler. Derfor må disse ses i sammenhæng.

Side 4 af 9

Definitioner

Dansk Affaldsforening bifalder de nye definitioner på ikke-farligt affald, bygge- og anlægsaffald, forberedelse til genbrug, endelig genanvendelsesproces samt opfyldningsoperationer. Vi bifalder ligeledes den ensretning af definitioner og beregningsmetoder, der sker på tværs af direktiverne.

Municipal waste

Under forudsætning af at municipal waste ikke fastlægger grænsen for det kommunale ansvar bifalder vi også definitionen på municipal waste. Municipal waste kan oversættes til kommunalt affald, men reelt er der blot tale om at definere noget affald, der er omfattet af genanvendelsesmålsætningen. Nogle af disse fraktioner indsamles af kommunerne, men generelt har de enkelte medlemsstater organiseret sig forskelligt. Dansk Affaldsforening bifalder kilde- og fraktionstilgangen, og at definitionen ikke siger noget om ansvarsfordelingen.

For os er det vigtigt, at definitionen er præcis og at alle medlemsstaterne bliver enige om, hvad der er omfattet af definitionen. Herunder mener vi at det ville være hensigtsmæssigt med en kobling/sammenhæng til kataloget over europæiske affaldskoder (EAK).

Dansk Affaldsforening ser gerne, at der findes en bedre/anden term end kommunalt affald. Det ville også understrege, at der er tale om en ny definition, som ikke har relation til ansvarsfordelingen i de enkelte medlemsstater.

Dansk Affaldsforening mener, at der skal opstilles separate mål for erhvervsaffald. Hvis dette ikke kan lykkes, mener vi, at det er vigtigt, at 'mængde-kriteriet' i artikel 3, punkt 1 nr. b udgår, således at alt erhvervsaffald, der af art og sammensætning ligner husholdningsaffald, bliver omfattet af definitionen.

Bioaffald

Kommissionen foreslår definitionen af bioaffald udvidet til – så vidt vi kan bedømme – biologisk nedbrydeligt affald fra alle kilder, som der skal etableres særskilte ordninger for i det omfang, at det er muligt og hensigtsmæssigt teknisk, miljømæssigt og økonomisk. Dansk Affaldsforening bifalder at teknik, miljø, økonomi, og ikke mindst at der kan sikres rene strømme organisk affald, er kommet med i vurderingen af, om der skal etableres særskilte ordninger for organisk affald for både husholdnings- og erhvervsaffald.

Biprodukter og end-of-waste

Dansk Affaldsforening læser de foreslåede ændringer som, at bevisbyrden ændres, således at medlemsstaterne fremover skal sikre, at noget anses som hhv. biprodukt eller end-of-waste. Dansk Affaldsforening mener, at vi helt generelt skal være påpasselig med at lade affald forlade affaldsreguleringen, før det ind-

går i nye produkter eller er afsat på landbrugsjord. Der er en grund til, at der findes affaldsregulering, og den er ikke nødvendigvis blevet mindre, selvom affaldet kaldes biprodukter eller anvendes som sekundære råvarer.

Vi læser Kommissionens ændringer i afsnittet om end-of-waste således, at affaldet fremover vil kunne forlade affaldsreguleringen ved kun at opfylde de 4 betingelser i punkt a-d, hvor punkt a i øvrigt er blødt op på den måde, at stoffet eller tingen kun skal kunne bruges til specifikke formål, hvor kriteriet tidligere var, at det skulle være alment brugt til specifikke formål.

Side 5 af 9

Det arbejde, som Kommissionens Joint Research Center tidligere har udført mhp. at fastsætte kriterier for affald, der skal blive til end-of-waste, er fremover en mulighed, men som vi læser det ikke en nødvendighed. Dansk Affaldsforening mener, at både de opførte betingelser og specifikke kriterier er nødvendige, før vi bør fragive os muligheden for fortsat at have kontrol med affaldet.

Endelig synes Dansk Affaldsforening, at Kommissionen tager sig for stor magt på dette område. Hvad der er omfattet af affaldsreguleringen er centralt og bør egentlig være omfattet af en fælles beslutning, hvor både Ministerråd og Parlament sammen fastlægger reglerne. Alternativet i form af komitologiprocedure vil vi også foretrække frem for delegerede beføjelser til Kommissionen.

Producentansvar

Det er grundlæggende Dansk Affaldsforenings opfattelse, at det er op til den enkelte medlemsstat at bestemme, hvordan den konkret vil organisere og finansiere sin affaldshåndtering, herunder om man ønsker at anvende et producentansvar.

Vælger man at anvende producentansvar er det omvendt indlysende, at rækkevidden af producentansvaret er relativt præcist beskrevet, herunder det finansielle ansvar. Derfor er det positivt, at der i direktivet lægges op til en præcisering og skærpelse af producenterens ansvar. Det kan forhåbentlig fremme motivationen til at udvikle og producere produkter, hvor genbrug og genanvendelse er tænkt ind fra starten, der er den bagvedliggende filosofi for indførelsen af producentansvaret.

Det er helt afgørende, at der skabes gennemsigtighed i såvel økonomien som den faktiske affaldsbehandling af de produkter, der omfattes af et producentansvar. Tilsvarende er det afgørende, at producenterne skal dække alle omkostninger ved affaldsindsamling og behandling – også omkostningerne til den del af indsamlingsinfrastrukturen, der ligger i offentlig eller kommunalt regi.

En forudsætning for, at producentansvaret fungerer efter hensigten, er typisk, at det er forbundet med omkostninger for producenterne, at få sit affald håndteret. På nuværende tidspunkt er der høj (økonomisk) værdi i affald af elektroniske og elektriske produkter (WEEE). Det betyder, at motivationen til at designe og udvikle produkter, der kan genbruges og/eller skilles ad, begrænses. Tilsvarende begrænser det motivationen til at genbruge eksisterende WEEE. Reguleringen af området bør tage højde for sådanne situationer.

Affaldsforebyggelse

Det er positivt, at der i direktivet nu foreslås mere håndgribelige regler for at fremme affaldsforebyggelse. Dansk Affaldsforening bakker op om de konkrete områder, hvor det anbefales, at medlemsstaternes sætter ind – fx ressourceeffektivitet, muligheder for reparation, økonomisk værdi og risici.

Side 6 af 9

Vi finder det ligeledes positivt, at der fokuseres på genbrug af elektriske og elektroniske produkter, tekstiler og møbler, der alle er fraktioner, som belaster miljøet i såvel produktion som bortskaffelse. Tilsvarende er vi enige i, at der vil være gevinster at hente ved at rette en særlig indsats mod den industrielle produktion og mht. madspild.

Udfordringer på dette område er at finde metoder, hvorved indsatsen kan måles, herunder udviklingen af indikatorer. Forslaget om at inddrage de mængder, der deponeres og forbrændes i beregningerne, er et skridt i den rigtige retning.

Det regionale og lokale niveau, der i forvejen typisk har ansvaret for håndteringen af affald fra borgerne, kan spille en væsentlig rolle i forbindelse med affaldsforebyggelse. Affaldsforebyggelse og affaldshåndtering hænger naturligt sammen, og ikke mindst for borgere er det umuligt at skille ad. Derfor skal der etableres nogle rammer, der sikrer, at det lokale myndighedsniveau kan spille en central rolle, når det handler om at gå i dialog med borgerne om affaldsforebyggelse. Tilsvarende er det afgørende, at producenterne – ikke alene producerer miljø- og energieffektivt – men også går i dialog med forbrugerne om, hvordan produkterne kan anvendes og genbruges med affaldsforebyggelse for øje.

Genbrug og genanvendelse

Dansk Affaldsforening har lagt mærke til den ændring, der ligger i, at medlemsstaterne fremover både skal fremme forberedelse til genbrug samt give disse genbrugs- og reparationsnetværk adgang til affaldsindsamlingssteder. Dansk Affaldsforening er af den opfattelse, at der skal skabes brede rammer herfor både for offentlige virksomheder og bl.a. i form af samarbejde med civilsamfundet og offentlig/privat samarbejde.

Kommissionen stiller som noget nyt krav om, at medlemsstaterne skal fremme sorteringssystemer for bygge- og anlægsaffald. Dansk Affaldsforening havde gerne set, at der også kom krav om kortlægning af bygninger inden nedrivning og selektiv nedrivning. Dansk Affaldsforening bifalder i øvrigt, at målsætningen på 70% forberedelse til genbrug/genanvendelse/opfyldning i 2020 fastholdes, og at der ikke sættes højere krav. Vi mener, at en for høj målsætning kan medføre, at der bliver genanvendt forurenet materiale, som vi burde trække ud af materialestrømmen.

Dansk Affaldsforening kan ikke vurdere 60% & 65%-målsætningen for municipal waste, da vi ikke ved, hvilket affald der er omfattet, og da vi skal måle på en ny måde. Som udgangspunkt mener vi, at målet ikke skal sættes så højt, så der er risiko for en suboptimering af affaldssystemet mhp. at opnå den krævede procent, frem for en stor miljø-, klima- eller samfundsøkonomisk effekt.

Dansk Affaldsforening vil gerne i samarbejde med Miljøstyrelsen belyse konsekvenserne af den nye beregningsmetode for den beregnede genanvendelsesprocent for 'municipal waste'. Et første estimat fra et medlem lyder fx, at den nye måde at opgøre genanvendelsesprocenten på genbrugspladsernes affald vil kunne medføre et fald på op til 15 %-point på genbrugspladsaffaldet.

Side 7 af 9

Dansk Affaldsforening havde gerne set, at Kommissionen igangsatte initiativer, der kan supplere eller erstatte de vægtbaserede mål med mere fokus på (miljø-) effekterne.

Dansk Affaldsforening mener, at der bør sættes genanvendelsesmålsætninger for erhvervsaffald ud over bygge- og anlægsaffaldet.

Målemetode

Dansk Affaldsforening er meget positiv over for Kommissionens forslag om, at måle de affaldsmængder der tilgår en endelig genanvendelsesproces, samt på mængder der er forberedt til genbrug af en "godkendt forberedelse til genbrugsoperatør" og pantsystemer. Vi mener, at det er et vigtigt og rigtigt skridt at gå for at få mere fokus på den reelle genanvendelse.

Der er knyttet en formel til målemetoden, som fremgår af bilag VI. Dansk Affaldsforening havde gerne set en uddybning af, hvorfor formelen ser ud, som den gør, og hvordan den skal forstås. Vi læser den som, at de produkter og komponenter som forberedes til genbrug gives ekstra vægt, da de indgår i både tæller og nævner.

Kommissionen forslår alternativt til måling af mængder til endelig genanvendelse, at man kan måle på output fra sorteringsanlæg og indberette det som genanvendt, hvis mængderne til energiudnyttelse og deponi udgør mindre end 10 vægt % af det, man indberetter som genanvendt.

Dansk Affaldsforening forventer, at dette alternativ i realiteten bliver det, der bruges i praksis, da man på disse anlæg trods alt er vant til at indberette en eller anden form for affaldsdata. Dansk Affaldsforening kan ikke vurdere, om grænsen på 10 vægt-% er fornuftig, da vi har for lidt kendskab til mængdefordelingen efter sorteringsanlæg til hhv. genanvendelse, energi og deponi. Som udgangspunkt bifalder vi 10% grænsen som en pragmatisk tilgang, da der selv ved fx papirgenanvendelse sker frasorteringer på op til 10%. Det er vigtigt, at det fortsat bliver legitimt at frasortere det affald, som egentlig ikke er egnet til genanvendelse.

Det er lidt uklart, hvordan mængderne fra sorteringsanlæg, hvor over 10 vægtprocent afsættes til energiudnyttelse eller deponi, skal eller kan rapporteres. Vi antager, at sorteringsanlæg har mulighed for at rapportere, at de fx har afsat 50% af inputmængderne til en endelig genanvendelsesproces, hvor der ikke frasorteres mere end 10% vægtprocent efterfølgende.

Dansk Affaldsforening mener i øvrigt ikke, at borgernes kildesortering kan være omfattet af artikel 11a afsnit 3, da en af betingelserne er, at affaldet sendes til en endelig genanvendelsesoperation, og det gør kildesorteret affald klassisk ikke.

Dansk Affaldsforening bifalder, at landene opbygger systemer til at følge affaldet, herunder ikke mindst det farlige affald, hvor medlemsstaterne skal opbygge et elektronisk affaldsdatasystem.

Endelig er Dansk Affaldsforening glad for, at metallerne genvundet fra slaggen kan indgå i beregningen af genanvendelsesmålet. Vi mener dog, at det kan blive en udfordring at opføre det i forhold til de forbrændte mængder kommunalt affald. Det varsles yderligere, at der skal opstilles kvalitetskriterier for de genanvendte metaller fra slaggen, formålet hermed står os ikke helt klart. Metallerne har jo den kvalitet, de nu engang har, når de har været igennem et affaldsenergi-anlæg med enten våd, semitør eller tør slaggehåndtering.

Dansk Affaldsforening mener, at restslaggen i det omfang, den erstatter jomfruelige ressourcer i bygge- og anlægsarbejder (klassisk som opfyldningsoperationer) også i et vist omfang bør kunne krediteres i opgørelsen af målopfyldelsen.

Deponeringsdirektivet

I deponeringsdirektivet indføres et forbud mod at deponere særskilt indsamlet affald (papir, pap, plast, glas og bioaffald). Dansk Affaldsforening mener, at indsamlingsmetoden er irrelevant: Genanvendeligt affald og biologisk nedbrydeligt affald hører ikke hjemme på et deponi, og derfor skal det langsigtede mål i deponeringsdirektivet være deponeringsforbud for genanvendeligt og biologisk nedbrydeligt affald.

Kommissionen siger i deres pressemeddelelse, at de indfører et bindende mål for reduktion af deponering på højst 10% af alt affald senest i 2030. Det ville Dansk Affaldsforening have bakket op om. Reelt stiller Kommissionen dog kun reduktionsmål for kommunalt affald, hvilket ifølge vores analyser af Eurostats statistik på området kun udgør 10% af de samlede mængder, der deponeres i EU. Det mener vi er for uambitiøst. Dansk Affaldsforening mener, at de samlede mængder til deponi skal nedbringes, hvis Kommissionen vil lægge vægt bag, at materialerne skal i cirkulation i den cirkulære økonomi.

Deponierne skal bruges til det affald, som vi gerne vil tage ud af kredsløbet, eller hvor vi endnu ikke kan genanvende ressourcerne (ressourcebank). Deponeringsdirektivet opstiller allerede nu konkrete krav til hhv. inert, mineralsk og farligt affald. Dansk Affaldsforening mener, at det er muligt at stille krav til det blandede affald til deponi også.

Dansk Affaldsforening vil også her bemærke, at vi savner konkrete planer og initiativer i forhold til landfill mining.

Emballagedirektivet

Det gøres klart, at målemetoderne for genanvendelse/genbrug af emballageaffald, skal være de samme som for kommunalt affald, hvilket vi selvfølgelig bakker op om.

Tilsvarende er vi positive over de ambitiøse målsætninger om at øge genbrug og genanvendelse af emballager. Samtidigt er det fornuftigt, at der skelnes mellem de forskellige materialer, som emballagerne er lavet af, da nogle materialer er

nemmere at sortere og genbruge/genanvende end andre. Som bekendt er særligt plastikaffald en udfordring.

Andet

I direktiverne lægges der i stort omfang op til, at nærmere regler skal fastsættes via delegated act. Dansk Affaldsforening vil gerne drøfte med Miljøstyrelsen, hvor det især kan være vigtigt at presse på for enten komitologi eller endda co-decision, således at vi kan arbejde i den retning i vores fortsatte interessevaretagelse på EU-niveau.

Dansk Affaldsforening har endvidere forstået, at Miljøstyrelsen deltager i møder om ændringer i direktiver ca. hver 3. uge. Udviklingen på de møder og information om, hvordan de mere uklare områder i det foreliggende udkast jf. Kommissionen skal fortolkes, hører vi gerne mere om. Vi foreslår derfor, at Miljøstyrelsen inviterer interesseorganisationer til kvartalsmøder om sagen, så vi fra dansk side får en større føling med udviklingen og kan påvirke i EU-systemet i sammen retning, der hvor vi er enige.